

zaměstnavatelských svazů, který se sice staví proti přísně autoritativním metodám řízení, ale současně zdůrazňuje nutnost podnikové hierarchie. Prání nerušené bezkonfliktní spolupráce v byrokraticky organizovaném podniku je podle autora iluze. Pokouší se nastínit charakter demokraticky organizovaného podniku, opřeného o kooperaci osazenstva; nebyl by sice bezkonfliktní, ale umožnil by „rozpuštění byrokracie v demokratické kooperaci“. Studie obsahuje řadu reálných sociologických analýz existujících vztahů, ale je otázkou, o co méně jsou její vlastní návrhy iluzorní ve srovnání s těmi, jež kritizuje. V každém případě je to jeden z dokladů toho, že se dnes v NSR stále více do středu pozornosti dostává problematika podnikové participace osazenstva.

D. S.

Chrbolka J., Starnovská E.: K sociologickým průzkumům na závodech

Státní výzkumný ústav ekonomiky ve spo-
třebním průmyslu, Praha 1965.

Cyklostylovaná publikace uvádí kromě populárního výkladu o předmětu a významu sociologie (které přisuzuje analytickou funkci zkoumání struktury lidského počínání a funkci inženýrsko-organizátorskou) a přehledu základních sociologických metod a technik zejména výsledky některých průzkumů, provedených v podnicích spotřebního průmyslu. Tyto výsledky jsou zde zpracovány pouze lineárně, nikoli v korelačních tabulkách. Průzkumy byly zaměřeny převážně na problematiku pracovní hygieny a pracovní doby (též přestávek) zaměstnaných žen. Jejich pracovní doba včetně práce v domácnosti se pohybuje kolem 13 až 14 hodin denně. V tom podle autorů spočívá příčina řady konfliktních situací. Bylo zjištěno toto pořadí objektivních příčin neplnění výkonových norem v konfekčních závodech: 1. nedostatky v organizaci práce, 2. pracovní prostředí, 3. pracovní předmět, 4. pracovní prostředky, 5. charakter pracovní činnosti. Ze subjektivních činitelů měly význam postoje k povolání, věk, malá zručnost, špatná spolupráce v kolektivu, zdravotní stav a mateřství. Na jiných třech závodech bylo zjišťováno, jak pracovníci hodnotí pracovní podmínky a lidské vztahy na pracovišti. Ověřilo se, že spokojenost a dobrá pracovní pohoda ovlivňují příznivě pracovní výkonnost, snižují fluktuaci a dokonce nemocnost, zlepšují vzájemné vztahy pracovníků i jejich vztah k pracovišti a závodu, zvyšují zájem o práci a odpovědnost za její výsledky. Stupeň spokojenosti s prací a s výdělkem i stupeň identifikace se závodem se v různých závodech podstatně odlišoval. Např. na otázku „Máte ráda svůj závod?“ odpovědělo kladně v jednom závodě 85,6 % žen, v druhém 46,0 %, ve třetím pouze 17,1 %. Studie však nezjišťuje příčiny těchto rozdílů. Autoři konstatují velký praktický význam sociologických výzkumů pro řízení průmyslu.

D. S.

Brown R., Social Psychology.
Free Press, New York 1965, 785 str.

Social Psychology Rogera Browna (amerického čtenáři je R. Brown znám svou prací *Words and Things*) je vysokoškolskou učebnicí. Na rozdíl od mnoha učebnic nepodává definici oboru, který předkládá studujícím. Sociální psychologie je mezioborovou disciplínou bez pevných hranic. Brown se proto odmítá vázat definicemi a neusiluje ani o tematické ujednacení práce. Ve volném sledu pěti kapitol pojednává o základních oborech výzkumu. Východisko celé práce tvoří první část věnovaná sociálnímu chování zvířat. (Zde věnuje autor pozornost především Wynne-Edwardově homeostatické teorii sociální organizace.) Tato část tvoří jakousi společnou srovnávací základnu pro celou řadu problémů, o nichž autor pojednává v dalších kapitolách. Druhá část je věnována problémům psychologie a sociální struktury. Struktura třetí části připomíná svou jednoduše strukturu celé knihy. Celá je věnována problémům socializace dítěte a je podle mého soudu jednou z nejzávažnějších a nejzdařilejších částí publikace. V první kapitole autor seznamuje amerického čtenáře podrobně s pracemi Jeana Piageta. V dalších dvou kapitolách se věnuje problémům psycholingvistiky. Psycholingvistika představuje nejvlastnější doménu autorových výzkumů. V závěrečné kapitole této části autor seznamuje čtenáře s psychoanalytickými přístupy k problémům osvojování si morality dítětem. Čtvrtou část knihy tvoří problematika osobnosti a společnosti. Závěrečnou část věnuje autor sociálně psychologickým procesům.

Autorovi se daří sladit v průběhu výkladu srozumitelnost a poutavost s vysokou vědeckou úrovní a náročností. Student se při studiu cítí být pravděpodobně méně poučován, než tomu bývá při studiu jiných učebnic, zato však hlouběji a bezprostředněji vtahován do samostatné vědecké práce.

J. T.

Gerhard Schmidtchen: Dotazovaný národ. O vlivu výzkumu mínění na politiku

(Die befragte Nation. Über den Einfluss der Meinungsforschung auf die Politik.) Fischer Bücherei, Frankfurt n. Moh., 2. přepracované vydání 1965, 224 str., 2,40 DM.)

Autor — spolupracovník Allensbašského institutu — se v práci zabývá nejprve historií výzkumů veřejného mínění v NSR v posledních 15 letech. Dochází k závěru, že dnes sotva existuje nějaká oblast veřejného nebo soukromého života, o níž by demoskopové nejevili zájem, a vyslovuje podiv nad tím, že instituce zabývající se výzkumem veřejného mínění nacházejí stále dost lidí ochotných zodpovídat leckdy i nemálo indiskrétní otázky.

Dále věnuje autor pozornost vztahu demoskopie a politického života NSR. Ukazuje, jak politika a propaganda všech politických stran jsou různým způsobem výsledky výzkumů veřejného mínění a jejich analýzami ovlivňovány. Připomíná smlouvu, kterou